

MANUAL TIL BRUG I DAGTILBUD

Nye idéer til at bruge billedkunst, musik og drama i jeres hverdag

I dette hæfte finder I idéer fra projektet VORES FORESTILLINGER, som Esbjerg Kunstmuseum udviklede og gennemførte i samarbejde med skuespiller Gertrud Exner og musiker Claus Carlsen i vinteren 2016 / 2017. I kan læse mere om det konkrete projekt på de sidste sider samt finde link til en lille film fra den teateroplevelse, som afrundede projektet. Uanset om I har deltaget i teateroplevelsen eller ej, kan I lade jer inspirere af idéerne.

Vores tanke er at vise, at et kunstværk kan inspirere på mange forskellige niveauer, og at der ikke er én bestemt måde at afkode eller forstå det på. Hvis I giver jer god tid, ser godt efter og lader børnenes nysgerrighed styre oplevelsen, åbner der sig fortsat nye muligheder.

Vi vil foreslå, at I besøger Esbjerg Kunstmuseum (eller et andet kunstmuseum) og oplever nogle værker i fællesskab. Børnenes udsagn, associationer og jeres fælles nysgerrige undersøgelser giver formodentlig anledning til gode samtaler og kan afføde idéer til praktiske projekter – præcis som vi oplevede det.

I forbindelse med VORES FORESTILLINGER arbejdede vi med Anita Jørgensens skulptur *Arkiv for skrøbelighed II*. I flere tilfælde talte vi ikke om kunstværket, men lavede forskellige øvelser omkring kunstværket, så børnene brugte tid ved værket og fik mulighed for at opleve det, fremfor at forklare det eller få det forklaret. Vi opdagede nye ting hver gang. Idéerne i denne manual udspringer altså af arbejdet med denne skulptur, men kan sagtens bruges i forbindelse med andre kunstværker – eller for sig selv.

TEGN TIL MUSIK

Det skal I bruge:

Tegnepapir, blyanter og mulighed for at afspille musik. (Se musikforslag på sidste side). Hvis I har lyst til at tegne på Esbjerg Kunstmuseum, kan I låne tegneplader og f.eks. afspille musikken fra en smartphone.

Sæt jer ved kunstværket eller et sted i institutionen og lad børnene tegne frit til den valgte musik. Opgaven behøver ikke at blive instrueret så grundigt, og tegningerne behøver ikke at forestille noget.

Fortsæt så længe børnene er koncentrerede. Giv dem evt. nyt papir undervejs. Tal efterfølgende om tegningerne. Tegnede børnene det, de plejer? Kan man se musikken i tegningerne?

I kan genoptage tegneøvelsen og bruge vandfarver eller Stabilo Woody 3i1 farveblyanter til vand samt papstykker i forskellige størrelser. Afspil et nyt stykke musik og giv børnene nye stykker pap, når et er fyldt ud. Fortsæt så længe børnene er koncentrerede.

Gem papbrykkerne og find dem frem senere. Lad børnene lave små fælles kompositioner med alle tegningerne. Flyt dem rundt, leg med sammensætningerne, snak om de nye mønstre og billeder, der opstår.

TEGN MED KROPPEN

Det skal I bruge:

God gulvplads og mulighed for at afspille musik.

Tal med børnene om, hvordan man kan tegne med kroppen?

Tag hinanden i hænderne og lav en rundkreds. Bed dem forestille sig, at de tilsammen er en streg, og hvis man f.eks. ser dem oppefra, tegner de lige nu en cirkel.

Tænd musikken og bed dem lytte godt efter. De skal bevæge sig til lydene, og når musikken stopper skal de standse – ligesom i stop-dans. I kan sagtens bryde kredsen og lade kroppene tegne mere frit i rummet. Snak om, hvilke figurer de synes, de tegner med kroppen. Fortsæt så længe I har det sjovt.

Fortsæt øvelsen med at tage hinanden i hånden, så I danner en slange. Lad det forreste barn være 'blyantens spids'. Tænd musikken. Det er spidsen, der bestemmer, hvordan blyants-slangen skal bevæge sig – alle de andre skal følge med i spidsens bevægelser. Tal til sidst om, hvad spidsen tegnede. Byt så I får en ny blyantspids.

ET ARKIV AF BØRN

Det skal I bruge:

God gulvplads. Legen kan også laves udendørs.

Læg børnene på rækker på gulvet med lidt plads i mellem dem. Tag det første barn i hånden og hop over alle de andre enkeltvis. Når den første har været hele turen rundt, lægger han eller hun sig for enden af rækken, og det næste barn fra begyndelsen af rækken ledes over alle de andre. Fortsæt til alle har prøvet. Måske opstår der variationer af legen.

MAL MED VAND

Det skal I bruge:

Skotøjsæsker uden låg – en til hvert barn (bed en skobutik om at gemme et antal æsker til jer). Hvidt papir, tape, pensler, vand i bægre. Mulighed for at afspille musik.

Æskerne skal være gjort klar til børnene: Skær et rundt hul i bunden af skotøjsæskerne (diameter ca. 10 cm.)

Monter papir henover æskens åbning. Papiret skal tapes helt stramt på som et lærred.

Sæt jer et sted i institutionen og fordel bægrene med vand, så alle kan nå et. Børnene skal have hver en skotøjsæske og en pensel.

Tænd musikken og lad børnene begynde at male med vandet. Papiret må ikke blive for vådt, så stop øvelsen, når fladen er ved at være udfyldt. Undervejs kan I løfte kasserne op mod lyset og kigge ind i hullerne.

Sæt kasserne op ad et vindue så hullerne vender ud mod børnene. Lad dem gå på opdagelse i kighullerne og tal om mønstrene.

Lidt senere kan I vende tilbage til kasserne og tale om, hvad der er sket med billederne.

LYSKASSER

Det skal I bruge:

Skotøjsæskeerne som I brugte til at male med vand på. Vand, pensler, lommelygter. Et rum, hvor lyset kan dæmpes. Evt. musik.

Lad børnene ligge på ryggen, mens de holder deres æske op foran ansigtet, så det runde hul vender ned mod dem. Tænd evt. for musikken og lad en voksen gå rundt med et bæger med vand og en pensel og lav nye mønstre på børnenes æsker. I kan dryppe, tromme forsigtigt, male, sprøjte mv., så billederne (og lydene) bliver til for børnenes øjne og ører.

Sluk herefter lyset i rummet. Gå rundt med lommelygterne og kast lys på skotøjsæskeerne hos alle børnene på skift. Fortsæt så længe de er optagede af det. Snak om, hvad deres 'vandbilleder' forestiller eller hvad de ser i hullerne.

I kan fortsætte øvelsen med at bygge en lille mur af jeres æsker. Tape dem evt. sammen.

Sæt børnene foran muren, så papirsiden vender ud mod dem. Sluk igen lyset og sæt gerne musik på.

Lad en voksen starte med at lave lysmønstre med lommelygterne bag væggen. Evt. kan I også male med vand på muren, mens der lyses. Børnene kan efterfølgende prøve på skift at styre lygter og evt. pensler.

SKYGGE-ARKIV

Det skal I bruge:

En lille pose eller æske til at samle ting i. En gåtur ud af huset. En rulle papir, kraftigt tape, lommelygter. Evt. musik.

Lad børnene samle små (lette) ting på en gåtur. Blade, kapsler, fjer og lignende. Put det i posen / æsken og tag det med tilbage i institutionen. De voksne kan supplere med ting fra institutionen, som børnene ikke ser på forhånd – knapper, en saks, perler osv.

Forbered et rum, hvor et langt stykke papir er spændt ud mellem to borde, gerne så alle børn i gruppen kan ligge under det samtidigt.

Dæmp lyset i rummet, hvis det er muligt, og start med at lægge nogle udvalgte ting fra jeres 'arkiv' op på papiret. Kast lys på tingene med lommelygten. Øvelsen fungerer også i et almindeligt oplyst rum.

Til at begynde med, kan I lade børnene gætte, hvad de ser silhuetter af. Efterfølgende kan de på skift komme op og lave små billeder / kompositioner med de indsamlede ting for de andre, der ligger under papiret.

Øvelsen kan fortsættes med, at en voksen igen maler med vand ovenpå papiret, mens børnene ligger under det og lytter til musik. Igen kan I lege med malemåderne og lydene.

Lad vandet tørre, så billederne forsvinder, mens I ligger og lytter og iagttager.

STRIMMELSKOV

Det skal I bruge:

Reb eller garn, lange strimler af kraftigt pergamentagtigt papir (ca. 1 meter lange og 4 cm. brede), sytråd, nål. Mulighed for at afspille musik. Evt. lommelygter.

Forbered rummet: Spænd tre rækker garn eller reb ud mellem to punkter i rummet i ca. 1,5 meters højde. Træk en tråd gennem enden af en masse papirstrimler og bind dem på garnet, så der opstår en lille strimmelskov.

Tænd musikken. Vis børnene roligt gennem strimmelskoven på skift. De kan prøve med lukkede øjne.

Herefter kan I lade dem møde hinanden, suse ud og ind, 'gemme' sig, kravle igennem osv.

Strimmelskoven kan også bruges til skyggelege, hvor I slukker lyset i rummet og kaster skygger med lygterne – eller bevæger jer gennem strimlerne i mørke. Måske får børnene idéer til nye lege eller nye måder at bruge strimmelskoven på undervejs.

BYGGEBILLEDER

Det skal I bruge:

En kasse træklodser, optændingspinde eller lignende. God gulvplads. Mulighed for at afspille musik.

Evt. jeres malede papbrikker, hvis I tidligere har malet med farver til musik på pap i forskellige størrelser.

Fordel træklodserne i nogle bunker på gulvet og sæt jer sammen med børnene omkring dem. Tænd musikken.

I må gerne give børnene lidt tid og se, om det er nødvendigt at give instrukser. Måske går de blot igang med at bygge og danne mønstre selv. Fortsæt så længe, børnene nyder det.

I kan fortsætte øvelsen ved at lade jeres malede papbrikker indgå i de mønstre og figurer, som børnene bygger.

Tal evt. om jeres kompositioner og prøv at bygge et stort fælles mønster.

ERFARINGER, DER ER VÆRD AT DELE

Da vi arbejdede med disse øvelser, oplevede vi, at vi udfordrede børnene, bl.a. i kraft af at øvelserne ikke altid blev tydeligt instruerede, men blot stillede nogle anderledes materialer og muligheder til rådighed, som børnene kunne kaste sig over. De tog udfordringerne op med en vis forsigtighed, men engagerede sig efterhånden stærkt og måtte i høj grad bruge og stole på sig selv, da der netop bliver lagt vægt på, hvad det er, de hver især oplever og tænker. Børnene oplevede, at alle tanker og løsninger er ligeværdige, dvs. at de opdagede, at deres løsning og tanker har værdi. Børnene brugte hinanden og var åbne overfor hinandens fremgangsmåder og forslag.

Øvelserne lægger op til fordybelse og koncentration, idet musikken skaber en anderledes ramme og giver øvelserne tid. Samtidig kræver de, at børnene respekterer hinandens udsagn, billeder, mønstre osv. Børnene måtte anstrenge sig for at forklare deres egne tanker og dermed bruge sproget nuanceret. Børnene oplevede, at kunst kan give tanker og idéer, og de etablerede i processen et meget nært forhold til Anita Jørgensens skulptur, som blev ved at give anledning til nye opdagelser og erkendelser.

Vi håber, at I har lyst til at lade jer inspirere af øvelserne og musikforslagene – og evt. lade kunstværker give jer helt nye idéer. Som I kan læse ovenfor omkring vores arbejde med et kunstværk, ledte en snak om titlen *Arkiv for skrøbelighed* f.eks. til en velkendt leg, som nu blev til et arkiv af børn. Og børnenes facination af hvordan lyset brydes i skulpturen, førte til lege med lygter, lys og skygge. Ligesom den gennemsigtighed og skrøbelighed, der er i skulpturens glas, gav idéen om at male flygtige billeder med vand. Mulighederne er mange.

Husk at I har også mulighed for at søge Statens Kunstfonds Huskunstnerordning og få en eller flere kunstnere til at igangsætte kunstneriske processer i jeres institution.

I er altid velkomne til at kontakte Esbjerg Kunstmuseum for en snak om et besøg eller nye idéer.

God fornøjelse!

OM PROJEKT VORES FORESTILLINGER

Med projektet ønskede vi at udvikle idéer til at inddrage billedkunst og drama/musik i dagtilbudenes hverdag og dermed lade kunsten befrugte de aktiviteter, der allerede foregår.

Projektet bestod af to dele - en udviklingsfase og en udbredelsessfase. I udviklingsfasen samarbejdede en børnegruppe fra Esbjerg Børnegård med Esbjerg Kunstmuseum, skuespiller Gertrud Exner og musiker Claus Carlsen om at fordybe sig i et kunstværk fra Esbjerg Kunstmuseums samling og folde det *helt* ud. Børnene skulle i løbet af projektet opleve mange forskellige perspektiver på et og samme kunstværk og gennem praktiske øvelser, refleksioner, dramatiske øvelser, musik, lege, bevægelse, opdagelser i naturen mv. levere input til de to professionelle kunstnere, der til sidst skabte en teateroplevelse med udgangspunkt i værket og på baggrund af børnenes udsagn og deres fælles erfaringer og opdagelser. Teateroplevelsen i projekt VORES FORESTILLINGER adskilte sig således meget fra den type børneteater, børnene kender, og åbnede for en bredere forståelse af både billedkunstens og teatrets muligheder.

Se et par klip fra teateroplevelsen her:

<https://m.youtube.com/watch?v=g9-NX1Ak-jg>

Kunstnernes udsagn:

Ideerne til projektet var ikke færdigudviklede da vi mødte op første dag. De udviklede sig i takt med vores erfaringer med børnene, og vores inspiration af værket som en samspilspartner over længere tid. Vi har grebet processen an, som vi ellers ville udvikle materiale til et teaterprojekt - ved at undersøge inspirationskilden, og i dette projekt ved lade tankerne og ideerne glide langt ud i periferien af hvad kunstværket udstråler. Nogle ideer er således udsprunget i rummet, andre på en gåtur langs stranden og mange ud af processerne sammen med børnene, som hele tiden gjorde os klogere og mere modige gennem deres måder at udvikle råmateriale på gennem øvelserne.

Det var vigtigt fra starten at resultatet skulle være et værk i sig selv, ikke en formidling af kunstværket. Derfor var det heller ikke vigtigt om børnene kunne genkende værket i forestillingen, eller i sidste ende forestillingen i værket. Pointen er, at vi ikke kunne have lavet teateroplevelsen hverken uden værket eller børnenes deltagelse.

Projektet har modtaget støtte fra Statens Kunstfonds Huskunstnerordning og Kulturregion Vadehavet Vadehavet.

STATENS KUNSTFOND

LINKS TIL MUSIK – udvalgt af Claus Carlsen

Jeg har udvalgt noget musik, der tør stå ved sit kunstneriske udtryk og altså ikke er produceret som f.eks. meditationsmusik eller naturfilmsunderlægning. Al musikken har en gedigen længde (f.eks. 20 min. eller tre stykker af 6 -7 min.), så I når at få skabt et rum at arbejde i. De stykker, jeg har foreslået, er blot et eksempler - start her og lad jer inspirere af, hvad youtube ellers foreslår.

Shakuhachi https://www.youtube.com/watch?v=f7s-wXZWT5o&feature=em-share_video_user

Kyotaku https://www.youtube.com/watch?v=uGzng5BZRVU&feature=em-share_video_user

Rostropovich https://www.youtube.com/watch?v=QFILVIA6ANU&feature=em-share_video_user

Touré og Diabaté https://www.youtube.com/watch?v=pJUE03aeaQ4&feature=em-share_video_user

Don't DJ https://www.youtube.com/watch?v=hG-7zqLKRTg&feature=em-share_video_user

Balafon https://www.youtube.com/watch?v=Agl7pLwf4Q8&feature=em-share_video_user

Cage https://www.youtube.com/watch?v=ShH-Td3ZiKs&feature=em-share_video_user

Uakti https://www.youtube.com/watch?v=TCblofswRDw&feature=em-share_video_user

Flowing waters https://www.youtube.com/watch?v=vhwJUv_RSyQ&feature=em-share_video_user

